

PRAVDA ZA SVAKO DIJETE

Zaštita djece izložene riziku i djece u kontaktu sa pravosudnim sistemom u BiH

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske
Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije BiH
Ministarstvo pravde Federacije BiH
Ministarstvo pravde Republike Srpske
Vlada Brčko distrikta

„AKCIONI PLAN PREVENCIJE MALOLJETNIČKOG PRESTUPNIŠTVA I PRIMJENE ALTERNATIVNIH MJERA U OPĆINI TUZLA“

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

SWEDISH INTERNATIONAL DEVELOPMENT
COOPERATION AGENCY

SADRŽAJ

Uvod	strana	3
Proces i metodologija	strana	4
Procjena stanja u općini Tuzla	strana	5
Sistem dječije zaštite (zakonski okvir)	strana	16
Identifikovani problemi	strana	21
Preporuke	strana	22
Akcioni plan (tabelarni dio)	strana	24

U okviru implementacije projekta „Zaštita djece izložene riziku i djece u kontaktu sa zakonom u BiH“, koji implementira Biro za ljudska prava Tuzla, a finansijski podržava UNICEF, kreiran je dokument „Akcioni plan prevencije maloljetničkog prestupništva i primjene alternativnih mjera u općini Tuzla “. Ovaj dokument je pripremljen od strane članova Općinske radne grupe za realizaciju projekta „Zaštita djece izložene riziku i djece u kontaktu sa zakonom u BiH“ , koja je formirana rješenjem načelnika općine, uz stručnu pomoć i asistenciju osoblja Biroa za ljudska prava.

Članovi Općinske radne grupe za implementaciju projekta „Zaštita djece izložene riziku i djece u kontaktu sa zakonom u BiH“:

1. Općina Tuzla, Safet Husanović
2. Centar za socijalni rad, Alma Dizdar,
3. Ministarstvo unutrašnjih poslova TK, Elmin Husanović
4. Općinski sud, Tomislav Ramljak
5. Kantonalno Tužilaštvo, Šesenam Ćosić,
6. Disciplinski centar za maloljetnike TK, Mirza Dževdetbegović
7. UHD Prijateljice, Besima Ćatić Suljević
8. UG"Vive Žene", Fatima Bećirović
9. Pedagoški zavod, Ankica Grgić Mišković

Pored ovih 9 članova tima u izradi akcionog plana učestvovali su još:

Ministarstvo unutrašnjih poslova TK, Zahid Selimbašić
Općina Tuzla, Ernesa Mešić
Komisija za mlade, Ivica Kovačević
Edukacijsko rehabilitacijski fakultet, Meliha Bijedić
JU OŠ „Sveti Franjo“, Žana Altumbabić

1. UVOD

Ovim Akcionim planom svi akteri sa područja općine Tuzla žele da u narednom periodu razviju kapacitete zajednice na prevenciji maloljetničkog prestupništva.

Izradi Akcionog plana prethodila je Analiza stanja u lokalnoj zajednici iz koje su se vidjeli nedostaci u svim segmentima, a koje bi trebalo otkloniti da se prevencija maloljetničkog prestupništva dovede na željeni nivo.

Posebna pažnja poklonjena je izradi plana aktivnosti koje je potrebno poduzeti u narednom periodu, a radi poboljšanja stanja prevencije maloljetničkog prestupništva.

U sistemu bezbjednosti i pravosuđa u BiH prema maloljetnim delinkventima sada se primjenju represivne mjere, a prema Akcionom planu primjenjivale bi se alternativne mjere („odvraćanje“ od sprovođenja formalnog krivičnog postupka) koje su efikasnije od represivnih.

Jedne od najvažnijih aktivnosti koje se nalaze u tabelarnom dijelu ovog Akcionog plana su:

- unaprijediti normativni okvir kod svih partnera u projektu
- unaprijediti infrastrukturu i stvoriti uslove za primjenu alternativnih mjera kod svih partnera u projektu
- unaprijediti znanje i vještine profesionalaca koji rade na izricanju i primjeni alternativnih mjera, te provode mjere prevencije maloljetničkog prestupništva
- senzibilizirati javnost o značaju primjene alternativnih mjera
- razviti sistemsku prevenciju maloljetničkog prestupništva u općini Tuzla
- ojačati postojeće resurse za terapijski rad
- uspostaviti praćenje i koordinaciju svih aktivnosti u okviru akcionog plana

Bosna i Hercegovina je jedna od zemalja koje se nalaze u procesu tranzicije. Za razliku od većine drugih zemalja, koje su u istoj fazi razvoja u BiH je taj proces znatno komplikovaniji i usporeniji tako da je neizvjesno dokle će trajati. Opšta politička situacija, nesređenost i nefunkcionalnost sistema vlasti, kako zakonodavne tako i izvršne, visok stepen korupcije, slaba, nerazvijena i upropaštena ekonomija, sve veći broj nezaposlenih, sve veći broj mladih „na ulici“, bez izgledne perspektive i mnogo toga drugog tranzicijski put BiH čini izuzetno složenim i neizvjesnim. Takvo stanje retrogradno utiče na mnoge segmente razvoja društvene zajednice. Tome doprinose i određena globalna kretanja u našem okruženju.

Jedan od najosjetljivijih i najvažnijih segmenata u razvoju svake zajednice, pa tako i u BiH je potreba systemske i kontinuirane brige o mladima, njihovom pravilnom razvoju i usmjerenju, njihovoj preventivnoj zaštiti od raznoraznih negativnih uticaja, pravilnog vaspitanja i obrazovanja, kao i zaštiti i sofisticiranom pristupu resocijalizacije prema onoj djeci koja su u svome razvoju već krenula stranputicom, pod uticajem raznih devijantnih pojava. Maloljetnička delinkvencija je danas u BiH jedan od najsloženijih problema, imajući u vidu s jedne strane njen stalni porast i s druge strane njene dugoročne posledice. Država nema jedinstvenu, sistemsku i konzistentnu strategiju borbe protiv ove pojave. Ne postoje adekvatne institucije, infrastruktura, odgovarajući i savremeno educirani kadrovi i programi kao i odgovarajuća zakonska regulativa koja bi na savremen način, već primjenljiv u nekim zemljama uključivao i neke novije, humanije i alternativne oblike maloljetničkog pravosuđa, resocijalizacije i zaštite ove kategorije građana.

Upravo, na osnovu do sada naučenih lekcija, iskustva i stvarnog stanja ukupne problematike maloljetničkog prestupništva u BiH UNICEF BiH je pokrenuo inicijativu realizacije projekta pod nazivom; „Zaštita djece izložene riziku i djece u kontaktu sa zakonom u BiH“. Partneri UNICEF-u, u realizaciji ovog projekta na prostoru devet općina u BiH su „Biro za ljudska prava“ Tuzla i „Zdravo da ste“ iz Banja Luke.

„Biro za ljudska prava Tuzla“ ovaj projekat implementira u slijedećih pet BiH općina: Bijeljina, Brčko, Čapljina, Tuzla, Zenica; nevladina organizacija „Zdravo da ste“ u slijedeće četiri BiH općine: Bihać, Kozarska Dubica, Prijedor, Trebinje.

Osnovni cilj projekta je podržati reformu sistema maloljetničkog pravosuđa i ojačati pravosuđe za djecu u BiH u skladu sa međunarodnim standardima.

1.1. Proces i metodologija

„Akcioni plan prevencije maloljetničkog prestupništva i primjene alternativnih mjera u općini Tuzla za 2011-2012“ izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom (pristup planiranju na bazi ljudskih/dječijih prava), stavljajući na prioritetno mjesto realizaciju dječijih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima (HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming) sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ovakav pristup planiranju koristi smjernice, kao i principe ljudskih prava, za potrebe izgradnje kapaciteta i njihove realizacije. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije i vlasti i dr., kao nosioci dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštovanja i zaštite ovih prava.

Općinski načelnik svojim Rješenjem broj: 02 - 05 -7582/10 od 07. 09. 2010. godine imenovao je Radnu grupu za razvoj preventivnih i alternativnih mjera iz oblasti maloljetnog prestupništva na području općine Tuzla u okviru projekta „Zaštita djece izložene riziku i kontaktu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ koja se sastoji od predstavnika Općine Tuzla, MUP-a TK, centra za socijalni rad, suda, tužilaštva TK, Disciplinskog centra za maloljetnike TK-a, Pedagoškog zavoda TK-a i nevladinih organizacija.

Na samom početku realizacije projekta Radna grupa je imala dvodnevnu obuku korištenja HRBAP metodologije na seminaru koji je organizovan u oktobru 2010. godine. Na seminaru su obrađene teme: Značaj primjene vaspitnih/odgojnih mjera i zakonska regulativa u BiH, Uvod u HRBAP metodologiju, HRBAP koraci, Planiranje predstojećih aktivnosti ORG. Svim relevantnim institucijama dostavljeni su upitnici i dogovoren vremenski okvir u kome je potrebno dostaviti popunjene upitnike.

Projektni tim je u periodu novembar 2010.- februar 2011. održao više sastanaka u institucijama koje se bave djecom i maloljetnicima u svrhu popunjavanja HRBAP matrica. Na osnovu popunjenih HRBAP upitnika i matrica, relevantnih dokumenata koji tretiraju djecu i maloljetnike, zakonske regulative, Dugoročne strategije razvoja Općine Tuzla za period 2003.-2015. godina, Biltena Foruma za lokalni ekonomski razvoj općine Tuzla, brošura Tuzla vaš partner za budućnost i Zašto investirati u Tuzlu, urađen je dokument "Procjena stanja maloljetničkog prestupništva u općini Tuzla" koji je Radna grupa usvojila na jednom od svojih sastanaka.

Tokom aprila 2011. godine članovi Radne grupe su učestvovali na seminaru „Maloljetničko prestupništvo u BiH i regionu – restorativna pravda i alternativne mjere“ na kojem su obrađene teme: Alternativne mjere i iskustva iz regiona; Rješenje alternativnih mjera za maloljetnike: pravni, nacionalni i praktični problemi; Uvod u akciono planiranje i Praktična primjena alternativnih mjera – studija slučaja.

U toku izrade „Akcionog plana prevencije maloljetničkog prestupništva i primjene alternativnih mjera u općini Tuzla za 2011-2012“ provedene su metode istraživanja i intervjuva, te korišteni relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani sastanci sa profesionalcima iz institucija/organizacija iz sfere dječije zaštite. Kao osnova za kreiranje gore navedenog akcionog plana, pored instrumenata HRBAP metodologije i prethodno navedenih dokumenata, korišten je i dokument "Procjena stanja maloljetničkog prestupništva u općini Tuzla " urađena od strane Radne grupe za implementaciju projekta „Zaštita djece izložene riziku i kontaktu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“.

Tokom maja i juna 2011. godine članovi Radne grupe su izradili „Akcioni plan prevencije maloljetničkog prestupništva i primjene alternativnih mjera u općini Tuzla za 2011-2012“. Konačan tekst Akcionog plana je upućen Općinskom vijeću na usvajanje.

2. Procjena situacije u općini Tuzla

Grad Tuzla administrativno je sjedište, te privredni, kulturni i obrazovni centar Tuzlanskog kantona i ekonomsko-geografske regije Sjeveroistočna Bosna i Hercegovina. Zauzima površinu od 303 km² sa gustom naseljenosti od 545 stanovnika na km². Ukupan broj stanovnika na teritoriji koju pokriva općina Tuzla procjenjuje se na oko 165 do 170 hiljada, sa prosječnim godišnjim priraštajem od 1,2%, dok regija ima preko milion stanovnika. U svojoj teritorijalnoj organizaciji općina Tuzla je podijeljena na 40 područja, odnosno mjesnih zajednica. Povoljan položaj omogućava Tuzli dobru povezanost sa ostalim regionima, u

njenom okruženju putnom, željezničkom i aerodromskom infrastrukturom. Kopnena udaljenost Tuzle od Sarajeva je 120 km, od Zagreba (Hrvatska) 330 km, a od Beograda (Srbija) 230 km. Pored nekadašnjeg rudarskog, hemijskog i energetskog centra u zadnjim decenijama se razvija turizam, prehrambena industrija, trgovina i uslužne djelatnosti.

U Tuzli srednje škole pohađa oko 9.000 učenika, a na 11 fakulteta studira oko 20.000 studenata, u više nego skromnim prostornim uslovima koji su pet puta manji od evropskih standarda. Sadašnji i perspektivni obrazovni potencijal usmjerava Tuzlu na razvoj novih djelatnosti koje su budućnost ovoga grada, a to su informaciono-komunikacione tehnologije, turizam, kreativna industrija, ekologija, farmaceutska industrija i razvoj poduzetničke infrastrukture.

Veliki broj mladih koji žive u Tuzli kao i onih iz drugih, okolnih mjesta koji svakodnevno dolaze u škole u Tuzlu, ili zbog drugih potreba čini Tuzlu i gradom mladosti. Prema procjenama u Tuzli živi oko 35.000 djece do 15 godina, a mladih od 15-18 godina oko 12.000 te studenata i studentkinja oko 18.000.

Prema datim podacima na području općine postoji 8 centara za mlade čiji su kapaciteti neiskorišteni kako zbog nedovoljnog finansiranja tako i zbog nedovoljnog interesovanja mladih. Pored 4 velika sportska objekta postoji i oko 40 malih sportskih terena po MZ koji su, takodje nedovoljno iskorišteni. Navodi se da na području Tuzle ima 10 kulturnih centara u gradu i MZ, ali nedovoljno iskorištenih i neodržavanih zbog nedostatka sredstava i nedovoljne zainteresovanosti.

Općina je dala na raspolaganje Javnoj ustanovi „Dom mladih“ 6 objekata u gradu i drugim, MZ kao i 10 prostora za NVO iz oblasti sporta i kulture. U oblasti informisanja u Tuzli je sjedište 3 TV stanice i 6 radio stanica. Pored toga, u Tuzli ima nekoliko dopisništava raznih printanih i elektronskih medija.

U općinskoj administraciji, u odjelenju za društvene djelatnosti postoje dva radna mjesta u čijem opisu poslova i radnih zadataka je i briga o mladima. Međutim, u rad sa mladima direktno, ili indirektno u općinskoj administraciji je uključeno još 12 zaposlenih. Takodje, pri Općinskom vijeću postoji i Komisija za pitanja mladih. Na više pozicija u Budžetu općine su predviđena sredstva za finansiranje različitih projekata i aktivnosti NVO i ustanova čijom se realizacijom vrši prevencija maloljetničkog prestupništva.

Zabrinjava i akutan problem predstavlja 18.326 nezaposlenih, 8.449 muškaraca i 9.877 žena, većinom mlade i srednje dobi. Stručnjaka iz oblasti dječije zaštite, nezaposlenih je 686; socijalnih radnika 25, psihologa 6, pedagoga 98, defektologa 77, kriminalista 24, nastavnog kadra 346, pravnika 10, te ostalih 17.640.

3. Procjena stanja u oblasti dječije zaštite

3.1. Obrazovni sektor

3.1.1. Predškolsko obrazovanje

U predškolskim ustanovama u Tuzli zaposleno je 48 odgajatelja sa višom stručnom spremom, 2 muškarca i 46 žena, 11 odgajatelja sa visokom stručnim spremom, te nastavni kadar sa srednjom stručnom spremom, 30 žene. Ukupno 89 zaposlenih koji direktno rade sa djecom, u vaspitno obrazovnom radu. Ostali zaposleni su pomoćno, administrativno i tehničko osoblje.

1.1. Broj zaposlenih u predškolskom ustanovama

		M	Ž	
1.1 Broj zaposlenih u predškolskim ustanovama	89	3	86	Svi zaposleni su na neodređeno vrijeme
Nastavni kadar/odgajatelji sa višom stručnom spremom	48	2	46	Ustanova Naše dijete Tuzla Program rada
Nastavni kadar/odgajatelji sa visokom stručnom spremom	4	0	4	
Nastavni kadar sa srednjom stručnom spremom	23	0	23	
Vaspitači u jaslicama	7	0	7	

Pedagog	1	0	1	
Psiholog	0	0	0	
Defektolog	5	0	5	
Soc. radnik	0	0	0	
Ostalo:				
-prof. tjelesnog	1	1	0	

Predškolska ustanova, obdanište „Naše dijete“ Tuzla ima 12 objekata u kojima raspolažu sa 6.332 m² korisne površine. U tim objektima smješteno je 160 djece u jaslicama i 758 u vrtiću, ukupno 918 djece. Rad djece je organizovan u 43 grupe. U obdaništima se nalazi 354 djece predškolskog uzrasta, starija grupa pred polazak u školu.

Pregled djece korisnika prava iz oblasti predškolskog obrazovanja

Rn. br.	Korisnici	Broj
1.	Djeca predškolskog uzrasta	354 Upisani u vrtić
2.	Djeca koja pohađaju predškolske ustanove	918

3.1.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

U 27 osnovnih škola na području općine Tuzla u tekućoj školskoj godini školuje se 9.957 učenika, s tim što je 300 od ovih učenika istovremeno i učenici Osnovne muzičke škole u Tuzli. U školama je istovremeno zaposleno stručnog, nastavnog osoblja 880. Sa visokom stručnom spremom zaposleno je 477,5 nastavnika, sa višom 293,5, sa srednjom stručnom spremom 49 nastavnika. Pored ostalog zaposleno je i 22,5 psihologa-pedagoga i 17 defektologa.

1.2-Broj zaposlenih u osnovnim školama

		M	Ž	
1.2 Broj zaposlenih u osnovnim školama	880,38			Sve škole nisu razvrstale osoblje po spolu te se zbog toga ne može dati tačan broj uposlenika po spolnoj strukturi
Nastavni kadar sa višom stručnom spremom	293,5	Nema podataka	Nema podataka	
Nastavni kadar sa visokom stručnom spremom	477,5	Nema podataka	Nema podataka	0,5 je norma koju jedna osoba ispunjava u određenoj školi
Nastavni kadar sa nezavršenom stručnom spremom i učitelji sa SSS	49	Nema podataka	Nema podataka	
Pedagog/psiholog	22,5	3	14	
Psiholog	0	0	0	
Defektolog	17	4	4	
Soc. radnik	0	0	0	

--	--	--	--	--

Od upisanih učenika oko 50% njih je uključeno u različite oblike vannastavnih aktivnosti, dok se s druge strane među njima nalaze i 103 učenika sa poremećajem u ponašanju.. Prolaznost učenika je 98 – 100%.

Na osnovu procjene škola broj mladih koji nakon osmogodišnjeg školovanja ne nastavljaju srednjoškolsko obrazovanje je 30 do 40 učenika. Broj djece koja ne završe osnovnu školu kreće se do 5 učenika. Od osnovnih škola predškolski program provode, samoinicijativno osnovne škole „ Kiseljak“, „Sjenjak“ i „Mihatovići“. Škole nemaju organizovano dnevno, produženo zbrinjavanje učenika. Škole imaju svoje biblioteke. Sale za tjelesno vaspitanje i školska igrališta imaju osim dvije, sve osnovne škole. Sve škole imaju savjete/vijeća roditelja koji se biraju i delegiraju na roditeljskim sastancima. U prosjeku u osnovnim školama imaju po 23 sekcije vannastavnih aktivnosti. Pristupe za osobe sa invaliditetom imaju samo neke škole. Takođe, većina škola nije adekvatno opremljena sa nastavnim učilima, laboratorijskom i informatičkom opremom.

U cilju zaštite maloljetnika samo u nekim školama je obezbijedeno dežurstvo nastavnika u toku odmora u dvorištu škole, a sve škole su obezbijedile dežurstva u objektu. Škole imaju pravilnike o ponašanju i za djecu i za odrasle. Ta pravila su istaknuta na različitim mjestima u školskim prostorijama. Manji broj škola ima urađena pravila o postupanju u slučaju vršnjačkog nasilja. Videonadzor ima 15 osnovnih škola. Neke škole preduzimaju i dodatne mjere u cilju veće sigurnosti učenika kao što je portirska služba, službe obezbjeđenja i saradnja sa policijom.

Na planu profesionalnog usavršavanja nastavnici su u posljednje dvije godine pohađali treninge iz oblasti zaštite maloljetnika. Na temu Prava djeteta kroz trening je prošlo 59 nastavnika osnovnih škola u organizaciji CIVITAS, Nasilje u porodici i zlostavljanje djeteta 17, Vršnjačko nasilje 60, Problematika djece sa poremećajem u ponašanju 39, Nenasilna komunikacija 71, Maloljetničko prestupništvo 25, Alternativni programi rada sa djecom i mladima u sukobu sa zakonom 5, Uloga preventivnih programa u lokalnoj zajednici 19, Trgovina djecom i ženama 8 nastavnika. Prema dostavljenom upitniku iz Pedagoškog zavoda škole navode koja vrsta treninga bi bila prioritarna u narednom periodu: metode rada, saradnja sa roditeljima, saradnja sa zajednicom.

Kada je riječ o prioritetima obrazovnih ustanova ističe se da su prostorni uslovi uglavnom zadovoljavajući, izuzev sala za fizički odgoj. Medjutim, skoro svim školama nedostaje odgovarajući namještaj, oprema za kabinete biologije, hemije i fizike, te kompjuterska oprema. Takođe, kao prioritete u svome radu škole ističu profesionalni razvoj i edukaciju u metodama rada sa djecom i maloljetnim prestupnicima, zatim sadržajnu saradnju sa zajednicom i roditeljima.

3.1.2. Srednje obrazovanje

U Tuzli srednje obrazovanje je organizovano u 16 škola. Prema podacima dobijenim od Pedagoškog zavoda Tuzla, u priloženom upitniku u srednjim školama u Tuzli zaposleno je 725 nastavnika od kojih je 29 sa višom stručnom spremom, 661 sa visokom stručnom spremom, 1 nastavnik sa srednjom stručnom spremom, zatim 15 pedagoga, 4 defektologa i 15 VKV nastavnika praktične nastave .

1.3.-Broj zaposlenih u srednjim školama (podaci iz Ministarstva obrazovanja nauke kulture i sporta)

		M	Ž
1.3 Broj zaposlenih u srednjim školama	725		
Nastavni kadar sa višom stručnom spremom	29	9	20
Nastavni kadar sa visokom stručnom spremom	661	225	436
Nastavni kadar sa nezavršenom stručnom spremom	1	1	0
Pedagog/psiholog	15	4	11
Psiholog	0	0	0
Defektolog	4	1	3
Soc. radnik	0	0	0

Ostalo:			
- nastavnik praktične nastave VKV	15	9	6

Broj učenika u srednjim školama u 2010/2011. školskoj godini je 8.996, a istovremeno nije upisano 103 djece. Prolaznost učenika je 91 – 100%. Broj djece obuhvaćene vannastavnim aktivnostima se kreće oko 50%, od ukupnog broja upisanih. Prema evidenciji Pedagoškog zavoda u svim školama je registrovano 10 djece sa poremećajem u ponašanju.

U toku jedne školske godine prema procjenama između 45 i 50 učenika napusti srednju školu ne završivši je, uglavnom zbog udaje, preseljenja, nedostatka motivacije, izostanaka i prelazaka u druge škole.

Kada se posmatra opći pregled stanja škola, tri škole nemaju salu za fizičko vaspitanje i otvorena igrališta. Srednje škole organizuju u prosjeku 18 vannastavnih aktivnosti za učenike. Sve škole imaju svoje biblioteke. Škole imaju savjete/vijeća roditelja koja su formirana na roditeljskim sastancima na kojima se delegiraju roditelji za ova tijela. Samo neke škole imaju prilagođene pristupe za osobe sa invaliditetom. Škole su nedovoljno opremljene adekvatnim nastavnim učilima. Posebno se ističe neopremljenost laboratorija i nedostatak informatičke opreme.

U dijelu zdravlja i sigurnosti djece ističe se da škole imaju adekvatne sanitarne prostorije. U školama je organizovano dežurstvo nastavnika u toku odmora. Škole imaju pravilnike o ponašanju, važeći i za djecu i za odrasle i ta pravila ponašanja su u glavnom istaknuta na pojedinim mjestima u školama. Takođe, samo neke škole imaju Protokol, ili dokumenat o postupanju u slučajevima vršnjačkog nasilja. Pet srednjih škola ima instalisan video nadzor. Pored navedenih mjera, u cilju bolje sigurnosti djece škole primjenjuju i druge različite mjere; portirska služba, profesionalna služba obezbjeđenja i saradnja sa policijom.

U cilju profesionalnog usavršavanja i kontinuiranog educiranja u posljednje dvije godine 14 nastavnika je u organizaciji CIVITAS pohađalo trening na temu Prava djeteta, 11 na temu Nasilje u porodici i zlostavljanje djeteta, 45 iz oblasti Vršnjačkog nasilja, 3 iz oblasti Problematike djece sa poremećajem u ponašanju, 17 nastavnika je bilo na treningu iz oblasti Nenasilne komunikacije. Treningu na temu Maloljetničko prestupništvo prisustvovalo je 108 nastavnika, Alternativni programi rada sa djecom i mladima u sukobu sa zakonom 4 nastavnika, trening na temu Uloga preventivnih programa u lokalnoj zajednici prisustvovala su 24 nastavnika te Trgovina djecom i ženama 72 nastavnika. Pored navedenih tema nastavnici su prisustvovali i treninzima na teme; Zloupotreba interneta i Prevencija poroka. I pored značajnog prisustva nastavnika treninzima, prema dostavljenim podacima značajno je reći da u školama ističu potrebu prioriteta u narednom periodu posebno u dijelu profesionalnog razvoja, treninga u metodama rada, saradnji sa zajednicom i roditeljima.

3.1.4. Socijalna zaštita

U oblasti socijalne zaštite djeluje Centar za socijalni rad Tuzla, koji u ovoj oblasti pokriva potrebe cca 165.000 stanovnika. U Centru je zaposleno 10 stručnih lica, 4 muškarca i 6 žena. Po stručnim profilima to su 7 socijalnih radnika, 1 pedagog-psiholog i 2 ostala.

1.-pregled zaposlenih kadrova u Centru za socijalni rad

		Ukupno	Muški	Ženski
1.1	Broj zaposlenih u CSR	10	4	6
	Socijalni radnik	7	3	4
	Psiholog-pedagog	1	0	1
	Pedagog	0	0	0
	Socijalni pedagog	0	0	0
	Defektolog	0	0	0

Logoped	0	0	0
Ostalo:	2	1	1

Maloljetnih korisnika prava iz socijalne zaštite, putem Centra u protekloj, 2009. godini, evidentirano je ukupno 381, među kojima su i oni koji su tokom godine koristili pomoć Centra više puta. Među njima je 323 muške i 58 ženske djece. Prema kategorijama to su bila 99 djece bez roditeljskog staranja; djeca bez oba roditelja 80, djeca nepoznatih roditelja 2, djeca napuštena od roditelja 11 i šestero djece čiji su roditelji spriječeni da vrše roditeljsku dužnost. Slijedeća kategorija su maloljetnici sa društveno negativnim ponašanjem, ukupno 198 djece; skitnja 5, prosjačenje 15, prostitucija 3, kaznena djela 176 i ovisnici o drogama dvoje djece. U mjerama pojačanog nadzora Centar je pružao pomoć kroz pojačan nadzor roditelja, usvajatelja, ili staratelja za 56 djece i kroz pojačan nadzor organa socijalnog staranja za 21 dijete. Centar je kroz mjeru vaspitnih preporuka uticao u 4 slučaja da se izvrši lično izvinjenje oštećenom.

Prema evidenciji Centra pojava recidiva je ista kao i prethodne godine, a češći korisnici usluga Centra iz kategorije maloljetnika su stariji maloljetnici.

U Tuzli u Centru za socijalni rad radi 10 stručnih radnika, a općina Tuzla ima cca 165 hiljada stanovnika tako da na toliko stanovnika radi 0,06%.

U Centru postoji referat za dječiju zaštitu. Takođe postoji i referat za maloljetničko prestupništvo. Centar ima prilagodjen pristup za osobe sa invaliditetom. Opremljeni su sa tehničkom opremom i opremom za kreiranje baza podataka i imaju aktivnu bazu podataka o djeci pod rizikom i djeci u sukobu sa zakonom, te posjeduju vozilo za odlazak na teren.

Stručna i profesionalna lica iz Centra su u poslednje dvije godine pohađala treninge; Nasilje u porodici, Mladi u sukobu sa zakonom-zaustavimo zloupotrebu djece u prosjačenju, Svjedok u svjedočenju. Osim toga, pojedina stručna lica prisustvovali su treninzima i na druge teme: Nasilje u porodici i zlostavljanje djece (stručni saradnici), Maloljetničko prestupništvo (pedagog - psiholog), Prava djeteta (pravnik i socijalni radnik), Problematika djece sa poremećajem u ponašanju, Alternativni programi rada sa djecom i mladima u sukobu sa zakonom (pedagog - psiholog), Trgovina djecom i ženama (pedagog - psiholog i socijalni radnik), Oblasti porodičnog savjetovanja (pedagog-psiholog i socijalni radnik). I pored toga smatraju da bi u daljnjoj edukaciji prioritarna tema trebalo da bude Porodično savjetovanje.

Od uslova rada, kao prioritet ističu nedostatak stručnog kadra i didaktičkih sredstava.

U svome redovnom radu stručna lica iz Centra redovno idu na teren, prije svega zbog određenih identifikacija, provjere podataka i obrade maloljetnika.

Centar ima redovnu saradnju sa porodicama, školama, policijom, pravosudnim organima i nevladinim organizacijama. U tim kontaktima i saradnji najčešće provode programe prevencije, asistencije i obrade slučajeva. U tom pravcu uspostavljen je i sistem razmjene informacija na liniji policija – pravosuđe – Centar za socijalni rad, u oblasti maloljetničkog prestupništva. Ističu da nemaju prilika da utiču na kreiranje javnih politika vezanih za maloljetničko prestupništvo na različitim nivoima vlasti u BiH.

3.1.5. Sektor pravosuđa

U sektoru pravosuđa u Tuzli (Kantonarno tužilaštvo i Općinski sud) zaposleno je 140 lica, 55 muškarca i 85 žena. Za oblast maloljetničkog prestupništva određen je jedan sudija u Općinskom sudu.

1. Pregled zaposlenih kadrova u pravosuđu

		M	Ž	napomena
1.	Zaposleni	140	55	85
1.1	Broj zaposlenih (oblast dječije zaštite)			
	Sudija			
	Sudija za maloljetnike	1		U općinskom sudu
	Tužilac	35	21	14
	Pravobranilac	0	0	0
				Ukupno zaposlenih u Tužilaštvu

Soc. radnik	0	0	0	
Psiholog / pedagog	0	0	0	
Pravnik	7	2	5	

Prema podacima, za prvu polovinu ove, 2010. godine sudski organi su prema maloljetnim prestupnicima izrekli, u okviru odgojnih mjera 106 mjera pojačanog nadzora, zatim mjere pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja, ili staratelja 72 i pojačan nadzor nadležnog organa socijalnog staranja za 69 lica. U okviru zavodskih mjera jedno je lice upućeno u odgojnu ustanovu, a 4 lica upućena su u odgojno popravni dom. U okviru odgojnih preporuka za 5 lica je određeno da upute lično izvinjenje oštećenom.

Na osnovu evidencije pravosudnih organa 19 maloljetnih lica je u posmatranom periodu izvršilo recidiv i ovaj oblik maloljetničkog prestupništva je na ranijem nivou. U oblasti maloljetničkog prestupništva najčešći izvršioци krivičnih djela su stariji maloljetnici. Pravosudni organi ocjenjuju da u otklanjanju i sprečavanju maloljetničkog prestupništva nešto bolje rezultate, od ostalih daju odgojne mjere.

Kada je riječ o paritetu broja zaposlenih u pravosudnim organima, na nivou općine, te broja registrovanih maloljetničkih prestupa i broja stanovnika treba istaći podatak da je u Općinskom sudu Tuzla određen samo jedan sudija za maloljetnike, a da je u Tužilaštvu 35 tužioca na nivou Kantona, koji rade na poslovima vezanim za punoljetna i maloljetna lica. Na pitanje kakav je kvalitet komunikacije vaše ustanove sa djecom neprihvatljivog ponašanja odgovor je: „Komunikacija se odvija kroz represiju i preventivno, kroz izricanje odgojnih preporuka“. Ovaj odgovor govori da je potrebno i u oblasti pravosuđa izvršiti određene dopune zakona u cilju primjene alternativnih mjera u sankcionisanju maloljetničkog prestupništva kao i u izboru i načinu preventivnog djelovanja.

Ističu da niti Sud, niti Tužilaštvo nisu adekvatno opremljeni za rad sa maloljetnicima i da ni jedna ni druga institucija nemaju aktivne, elektronske baze podataka o djeci, maloljetnim prestupnicima.

U okviru profesionalnog usavršavanja navodi se da su u posljednje dvije godine neki od sudija pohađali specijalizovane treninge i 8 tužilaca; Nasilje u porodici i zlostavljanje djece (samo tužioci), Maloljetničko prestupništvo i Prava djeteta, navodno treninzi pohađani, ali se nezna ni koliko ih je pohađalo ni koliko su trajali.. Isto je i sa temom; Uloga preventivnih programa u lokalnoj zajednici. Treninzi na temu Alternativni programi rada sa djecom i mladima i Trgovina djecom i ženama navodno bile su posjećeni od strane tužilaca, a ne i od strane sudija.

U Tužilaštvu navode da bi kao prioritet u edukaciji, u narednom periodu trebala da bude problematika iz oblasti maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici i da im je potrebna odgovarajuća oprema. Takođe, kao prioritete u cilju poboljšanja rješavanja slučajeva i primjene alternativnih metoda u radu sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom navode potrebu treninga u profesionalnom razvoju, kao i saradnju sa drugim sektorima, posebno razmjena iskustava sa tužilaštvima i češći radni dogovori sa centrima za socijalni rad. Takođe, i u Sudu ističu kao prioritet potrebu saradnje sa drugim sektorima, zatim sa zajednicom, porodicama i roditeljima.

Ni Sud niti Tužilaštvo ne provodi nikakve posebne programe sa fokusom na djecu, žene, porodice. Programe promocije saradnje pravosudnih organa i lokalne zajednice kao i preventivne programe promocije zakonske regulative Sud ne sprovodi, a Tužilaštvo sprovodi.

U Tužilaštvu navode da veoma malo imaju priliku da utiču na kreiranje javnih politika vezanih za maloljetničko prestupništvo, na različitim nivoima vlasti u BiH, dok Sud, kažu uopšte nema te mogućnosti. S druge strane kada je riječ o uspostavljenom sistemu razmjene informacija na relaciji policija-pravosuđe-centri za socijalni rad Tužilaštvo nema uspostavljen taj sistem dok Sud ima.

I Tužilaštvo i Sud se slažu u ocjeni i preporuci da bi porodice, škole, Centar za socijalni rad, policija i Sud trebali preduzimati mjere u cilju poboljšanja kvaliteta sociopedagoške komunikacije sa djecom neprihvatljivog ponašanja. Tužilaštvo ističe da je njihova saradnja sa društvenom sredinom slaba, dok Sud ističe da najčešće sarađuju sa Centrom za socijalni rad, ne ističući uopšte kvalitet te saradnje.

3.1.6. Sektor sigurnosti

Policija kao posebna služba sigurnosti, koja je i u BiH na osnovu zakona zadužena za bezbjednost građana i njihove imovine ima specifičnu ulogu i u zaštiti maloljetničke populacije. Policija je u svakodnevnom kontaktu sa maloljetnicima, a posebno kategorijom maloljetnih prestupnika. Specifičnost uloge policije je i u tome što imaju zadatke da djeluju preventivno i represivno.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji MUP TK nije sistematizovano radno mjesto u Policijska uprava (PU) i Policijska stanica (PS) čiji bi osnovni i isključivi zadatak bio bavljenje zaštitom maloljetnika, prevencijom maloljetničkog prestupništva, nasiljem u porodici, ili međuvršnjačkim nasiljem i drugim problemima vezanim za maloljetnike, ali se ovi poslovi obavljaju putem interno zaduženih službenika policije koji rade na poslovima i zadacima vezanim za predmetnu problematiku. U Sektoru kriminalističke policije MUP-a TK formirano je Odjeljenje za borbu protiv maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici u kojem je sistematizovano 8 radnih mjesta. Važećim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP TK u svakoj PS odredjen je po jedan službenik policije zadužen za rad policije u zajednici. Prema broju zaposlenih u PU Tuzla 2,5 policajca su „zadužena“ za 1.000 građana.

• **1 Pregled zaposlenih kadrova u policijskoj stanici/upravi**

Stanje u općini/ općini sa 31.12.2009.godine		Ukupno	Gender		Opis trenutnog stanja:	Izvor informacija:
			M	Ž		
Opći pregled stanja zaposlenih - stručnjaci/ profesionalci						
1.	Zaposleni	434	376	58	Sve informacije su iz Policijske uprave TUZLA	
1.1	Broj zaposlenih u oblasti dječije zaštite				Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji MUP TK nije sistematizovao radna mjesta u PU čiji bi osnovni zadatak bio bavljenje dječijom zaštitom ili općenito maloljetničkom delinkvencijom, nasiljem u porodici ili međuvršnjačkim nasiljem isl. Trenutno se ovi poslovi obavljaju putem interno zaduženih službenika policije koji su zaduženi za praćenje predmetne problematike. Po važećoj sistematizaciji u svakoj od PS postoji po jedan službenik policije zadužen za rad policije u zajednici	
	Policijski načelnik					
	Policajci					
	Inspektor za kriminalitet					
	Soc. radnik					
	Psiholog / pedagog					
	Pravnik					
	Policajac u zajednici/Školski policajac	4	4	0		

Zaključno sa 31. 12. 2009. godine predmet policijskih intervencija i obrade bilo je 349 maloljetnih učinilaca krivičnih djela, 327 muških i 22 ženska prestupnika. Po vrstama djela koja su počinili mogu se kategorisati u slijedeće grupe: protiv života i tijela 60 maloljetnika, protiv javnog reda i pravnog saobraćaja 8, iz oblasti narkomanije 1 i protiv imovine (krađe i drugo) 280 maloljetnih učinilaca krivičnih djela (jedno lice može više puta se pojaviti kao učinilac krivičnog djela).

2- Pregled maloljetnih korisnika

Rn. Br.	Maloljetni korisnici	Broj	Gender	
			M	Ž
1.	Krivična djela:	349	327	22
	- protiv života i tijela	60	58	2
	- protiv slobode i prava čovjeka	0	0	0
	- protiv spolne slobode i morala (bludne radnje)	0	0	0
	- protiv braka, porodice i mladih a) nasilje u porodici (dijete izloženo nasilju)	0	0	0

	b) izvanbračna zajednica sa mlađim maloljetnikom/com c) ostalo			
	- narkomanije a) posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih sredstava b) registrovani uživaoci opojnih sredstava	1	1	0
	- protiv imovine (krađe i dr.)	280	260	20
	- protiv javnog reda i pravnog saobraćaja	8	8	0
2.	Ostalo:			
	Vršnjačko nasilje	U ovoj PU ne vodi se posebna evidencija		

S obzirom da vršnjačko nasilje kao pojam nije definisano pozitivnim zakonskim propisima ne vode se posebne evidencije o vršnjačkom nasilju ali se vode evidencije o svim oblicima nasilja počinjenih od strane maloljetnih lica a imaju obilježja prekršaja ili krivičnih djela.

Maloljetni prestupnici i na području općine Tuzla najčešće dolaze sa gradske periferije, iz ruralnih naselja, iz socijalno ugroženih porodica i iz nepotpunih porodica. Prema postojećim evidencijama PU od cjelokupne kategorije maloljetnika, počinitelaca krivičnih djela (maloljetnih prestupnika), najčešći su oni u dobi 14 do 16 godina. Najčešće recidive maloljetni prestupnici prave u oblasti imovinskih delikata (krađe, teške krađe, razbojništva). Značajno je istaći da maloljetničko prestupništvo na prostoru općine Tuzla, na petogodišnjem nivou) ima trend rasta, mada je u posljednje dvije godine primjećen pad maloljetničkog prestupništva. Na osnovu iskustva u radu sa ovom kategorijom prestupnika policija ističe kao neophodno preventivne mjere u narednom periodu, u otklanjanju maloljetničkog prestupništva.

Policijske stanice nemaju posebne prostorije, namjenski određene za rad sa maloljetnicima. Za te potrebe koriste se iste prostorije kao i za rad sa odraslima. Policijske stanice nisu adekvatno opremljene za rad sa maloljetnim licima. Imajući u vidu maloljetničku problematiku, u cjelini i porast maloljetničkog prestupništva nameće se kao neophodno prostorije i oprema za odgovarajući tretman djece, maloljetnika u sukobu sa zakonom (prestupnici, žrtve i svjedoci). Policijske stanice nemaju ni aktivne elektronske baze podataka za djecu, maloljetne prestupnike.

Policijski službenici ističu da je njihova komunikacija sa djecom društveno neprihvatljivog ponašanja zadovoljavajuća „uz mogućnost poboljšanja“. Također ističu da je saradnja sa organima pravosuđa na zadovoljavajućem nivou. Za svako krivično djelo izvršeno od strane maloljetnika upućuje se izvještaj nadležnom Tužilaštvu.

U oblasti profesionalnog usavršavanja, može se reći da je policija prisustvovala i pohađala manji broj odgovarajućih treninga, u posljednje dvije godine iz oblasti nasilja u porodici i zlostavljanja djece, maloljetničkog prestupništva, prava djeteta, problematike djece sa poremećajem u ponašanju i druge. (npr. u organizaciji Švicarske organizacije za razvoj i saradnju (rad policije u zajednici) prisustvovali treningu na temu Uloga preventivnih programa u lokalnoj zajednici). Policijski službenici Odjeljenja za borbu protiv maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici i Policijske uprave rade na realizaciji mjera iz dokumenta; „Strategija za borbu protiv maloljetničke delinkvencije“. Također se aktivno radi u okviru preventivne kampanje; „Sprečavanje nasilja u školama“ u okviru projekta „Rad policije u zajednici“. Svakodnevno se ostvaruje saradnja sa građanima i pravnim subjektima kroz rad službenika policije u zajednici. PU se redovno odaziva na pozive civilnog sektora i volontera, te sa raznim NVO aktivno učestvuje u realizaciji različitih projekata. Kao prioritetan sadržaj za treninge u narednom periodu navode, Postupanje u slučajevima nasilja u porodici i zlostavljanje djeteta te maloljetničko prestupništvo. Policija ne navodi koji bi to bili prioriteti za rješavanje problema maloljetničkog prestupništva, ali ističu da je kao prioritetno pitanje koje je pokriveno na terenu; Međuvršnjačko nasilje u školama i općenito asocijalno ponašanje maloljetničke populacije.

„S obzirom na postojeće stanje teško je odrediti prioritete za rješavanje maloljetničkog prestupništva, odnosno, jednako je važno poboljšati stanje po svim datim oblastima.“ Ipak, i pored citiranog navoda kao prioritete navode potrebnu opremu, zatim treninge u profesionalnom razvoju, saradnju sa drugim sektorima te saradnju sa zajednicom, roditeljima i porodicom.

Na pitanje; Da li su mjere koje preduzima naše društvo na prevenciji i sprečavanju maloljetničkog prestupništva dovoljno efikasne odgovor policije je; „Službenici policije PU i PS prema opisu posla djeluju represivno, a shodno mučnostima djeluju i preventivno, te je neophodno angažovanje šire društvene zajednice u rješavanju problema maloljetničke delinkvencije“. Policija najčešće saradjuje i najbolju saradnju ostvaruje sa Centrom za socijalni rad, Tužilaštvom, Sudom, Disciplinskim centrom za maloljetnike TK, nevladinim organizacijama, Pedagoškim zavodom i obrazovnim institucijama. Takođe, redovno saraduju sa sredstvima informisanja.

Smatraju da bi u cilju poboljšanja kvaliteta sociopedagoške komunikacije sa djecom neprihvatljivog ponašanja prioritetno trebali poduzimati porodica, škola, Centar za socijalni rad, MUP i Sud. „S obzirom na trenutno, po našem mišljenju nepovoljno stanje u predmetnoj oblasti sve institucije bi trebale preduzeti dodatne mjere u cilju poboljšanja kvalitetne komunikacije sa djecom neprihvatljivog ponašanja.“

3.1.7. Nevladin sektor

Govoreći uopšte o nevladinom sektoru na području općine Tuzla treba, prije svega reći da je on veoma raznolik i brojan. Računa se da je u ovoj općini registrovano oko 600 nevladinih organizacija. Ovom prilikom ćemo govoriti samo o jednom, manjem broju tih organizacija, isključivo onima koje se bave pomoći djeci i mladim osobama i njihovoj zaštiti. O ovoj problematici govorit ćemo na osnovu podataka koje su nam dostavile organizacije: U.G. Majke hendikepirane djece, UHD Prijateljice, U.G. Snaga žene, U.G. Amica educa, U.G. Zemlja djece i U.G. Vive žene, Centar za terapiju i rehabilitaciju.

U navedenim organizacijama nevladinog sektora sa 1. 6. 2010. godine bilo je zaposleno ukupno 85 osoba, 18 muških i 67 ženskih. Od ukupnog broja na neodređeno vrijeme zaposleno je 49, 11 muškaraca i 38 žena, a na određeno vrijeme 21, 2 muškarca i 19 žena. Pored zaposlenog osoblja navedene organizacije imaju i 201 volontera, 59 muških i 142 ženska.

Profesionalaca, iz oblasti dječije zaštite zaposleno je: 7 socijalnih radnika, 9 psihologa-pedagoga, 6 pedagoga, 3 defektologa, 4 logopeda, 2 pedijatra, 22 nastavnika, zatim 2 neuropsihijatra, 2 ljekara porodične medicine i 2 pravnik. Medicinskih sestara zaposleno je 5, 1 ginekolog, 1 body terapeut, 2 psihoterapeuta i 2 socijalna radnika. Neke od ovih organizacija, prema potrebi povremeno angažuju spoljne saradnike, psihijatre, tužioce, predstavnike Ministarstva zdravlja, socijalne politike i druge.

Za prvih pet mjeseci 2010. godine ove organizacije su, kroz razne programe radile na edukaciji i zaštiti 1.472 djece, 505 muških i 573 ženskih od kojih je 17 djece predškolskog uzrasta (broj ukupno i po spolu nije isti jer U.G. Vive žene čijim radom je obuhvaćeno 399 djece nema razvrstanu djecu po spolu). Socijalna struktura ove djece je slijedeća: djeca sa problematičnim ponašanjem (osnovno školski uzrast) 62, 49 muških i 13 ženskih, djece iz materijalno ne obezbijedenih porodica 306, 178 muških i 128 ženskih, djece samohranih roditelja 69, 38 muških i 31 ženskih, dvoje djece u sukobu sa zakonom, 28 djece koja žive u prognaničkom naselju, 15 muških i 13 ženskih, 210 (150 muških i 60 ženskih) djece sa mentalnom retardacijom

• Pregled korisnika

Rn. Br.	Korisnici	Broj (sa 01.06.2010 .)	Gender		Napomena:
			M	Ž	
1.	Djeca i mladi	247			Neke organizacije nemaju korisnike razvrstane po spolu
	- djeca i mladi	1472	505	573	Djeca su polaznici radionica na temu: „reproduktivno zdravlje i prava, rodno uvjetovano nasilje i nenasilna komunikacija. Različite pedagoške radionice s različitim temama. Napomena: jedna organizacija (U.G. Vive žene) čijim radom je obuhvaćeno 399 djece nema razvrstanu djecu po spolu. Radi se o djeci koja su

					u redovnom psihoterapijskom tretmanu i djeci koja su obuhvaćena pedagoškim radionicama u zajednici.
	- djeca sa ponašanjem problematičnim	62	49	13	Individualni psihološki tretman
	- djeca iz materijalno neobezbjeđenih porodica	306	178	128	Individualni psihološki tretman, grupni pedagoški rad sa djecom...
	- djeca samohranih roditelja	69	38	31	pedagoški rad
	- djeca i mladi ovisnici opojnih sredstava	0	0	0	
	- djeca u sukobu sa zakonom	2	2	0	
	Djeca koja žive u prognaničkim naseljima	Studenti-200-28	15	13	UHD Prijateljice svake godine rade edukaciju studenata IV godine filozofskog fakulteta-pedagogija-psihologija
	- djeca sa mentalnom retardacijom	210	150	60	Program U.G. Majke hendikepirane djece
	roditelji	1304	472	832	Neke organizacije navode da saraduju sa roditeljima u vidu savjetovanja i edukacija-uglavnom su to majke

Neke od organizacija saraduju sa roditeljima (skoro isključivo sa mamama) u vidu savjetovanja i edukacije. Takođe značajan je broj roditelja koji su aktivni kroz rad savjetovaništa za roditelje. Takvih je 1.304, 472 muškarca i 832 žene.

Kada govorimo o općim informacijama i uslovima po pitanju djelovanja nevladinog sektora u Tuzli može se reći da su četiri organizacije opremljene za rad u skladu sa potrebama, a jedna nije, jedna organizacija na ovo pitanje nije dala odgovor. Dvije organizacije nemaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom, dvije organizacije imaju, a dvije djelimično.

Dvije organizacije nemaju nikakve baze podataka, tri imaju, s tim da jedna organizacija ima jedinstvenu bazu svih klijenata/korisnika usluga (nije odvojena za djecu i odrasle), jedna organizacija ima bazu korisnika aktivnosti centra, a jedna organizacija ima evidenciju-liste djece, ali nisu u formi baze podataka.

Na pitanje da li imaju riješeno pitanje prostora za rad odgovaraju da jedna organizacija nema riješeno pitanje prostora, dvije organizacije imaju prostor u svome vlasništvu, a dvije organizacije koriste prostor općine, s tim da jedna organizacija plaća mjesečni zakup prostora, a druga ne plaća.

U oblasti profesionalnog usavršavanja u posljednje dvije godine jedna organizacija nije imala nikakve dodatne edukacije i profesionalno usavršavanje, dok su ostale četiri organizacije imale redovne treninge i obuku. Na temu Prava djeteta dvije organizacije su imale obuku, a tri ne. Nasilje u porodici i zlostavljanje djeteta je tema na kojoj su učestvovala četiri organizacije. Iz ovih organizacija napominju da redovno prisustvuju treninzima i seminarima iz oblasti nasilja u porodici. Profesionalci organizacije Vive žene organizuju kontinuirane treninge za profesionalce koji rade sa žrtvama nasilja (policija, centri za socijalni rad, zdravstvo) i sprovode treninge kroz programe podrške svjedocima i tužiteljima za ratni zločin. Na temu maloljetničkog prestupništva dvije organizacije su prisustvovala treningu, a dvije ne. Radionici Problematika djece sa poremećajem u ponašanju prisustvovali su predstavnici 3 organizacije. Predstavnici jedne organizacije su prisustvovali radionici Uloga preventivnih programa u lokalnoj zajednici, kao i radionici Alternativni programi rada sa djecom i mladima u sukobu sa zakonom i Trgovina djecom i ženama.

Pored navedenih tema u upitniku organizacije su prisustvovali i edukaciji na druge teme, ili su i same organizovale edukaciju na teme: Seksualno zlostavljanje u djetinjstvu, Ratne traume i tortura, Podrška svjedocima i tužiteljima za ratni zločin, Rad sa počiniocima nasilja u porodici, Metode rada sa djecom, Kreativno upravljanje konfliktom, Problematika djece i mladih sa invaliditetom i druge teme.

Iako imaju praktično kontinuitet u stručnom usavršavanju organizacije smatraju da bi u narednom periodu kao prioritet u edukaciji bili potrebni treninzi na teme; Prevencija nasilja u porodici, Trgovina ljudima, Maloljetničko prestupništvo. Dvije organizacije trening navode kao prioritetan, dvije su trening stavile na drugo mjesto, a jedna organizacija na treće.

U prioritetima uslova rada samo jedna organizacija je navela prostor. Takođe, jednoj organizaciji je prioritet oprema, dok su tri organizacije navele da im je oprema na predposljednjem mjestu, a jednoj organizaciji je to na zadnjem mjestu.

Mladi volonteri koji su uključeni u rad organizacija i dolaze sa fakulteta, prema ocjeni organizacija su sa vrlo oskudnim znanjem iz ove oblasti, te im je potrebna edukacija iz skoro svih navedenih tema.

Organizacije ističu da imaju dosta kvalitetnu saradnju sa vladinim i nevladinim sektorom, mada je mjerilo kvaliteta te saradnje različito. Naime, jedna organizacija je saradnju sa drugim sektorima stavila na prvo mjesto, dvije organizacije na drugo, a dvije na treće mjesto. Slično je i u slučaju saradnje sa zajednicom gdje se na jednom mjestu ističe da organizacije imaju, takođe kvalitetnu saradnju sa školama, Centrom za socijalni rad, mjesnim zajednicama i drugim, a na drugom mjestu se kaže da je jedna organizacija saradnju sa zajednicom i porodicom stavila na drugo mjesto prioriteta, dvije na treće, a dvije na četvrto mjesto. Zavisno od problematike na kojoj su angažovane organizacije razvijaju i realizuju saradnju i sa drugim institucijama i organizacijama.

Tri organizacije provode i posebne programe sa fokusom na djecu sa rizikom i djecu u sukobu sa zakonom i njihovim porodicama. Takođe, realizuju i određene preventivne programe za djecu i mlade. Dnevni centar ima program u radu sa 30 djece iz porodica sa višestrukim problemima, Program prevencije seksualno prenosivih bolesti zatim Program prevencije trgovine ljudima, Prevencija nasilja među vršnjacima, edukativne i kreativne radionice sa djecom iz marginaliziranih grupa, Model preventivnog rada sa djecom i mladima pod rizikom koji se implementira zadnjih sedam godina i kreativne i pedagoške radionice sa djecom određenih škola. Na programima međusektorske saradnje angažovanje je skoro beznačajno.

Sve organizacije saraduju sa javnim institucijama i drugim NVO iz lokalne zajednice. Kod većine je ta saradnja kontinuirana, a kod nekih zavisno od projekta i konkretnih aktivnosti. Ta saradnja je posebno intenzivna sa osnovnim i srednjim školama, Psihijatrijskom klinikom, centrima za socijalni rad, policijskim stanicama, Tužilaštvom, Domom zdravlja, Pedagoškim zavodom, određenim fakultetima, Vladom TK i nadležnim ministarstvom, Domom za djecu bez roditeljskog staranja, Općinom i drugim institucijama.

Jedna organizacija nije, a četiri su članice različitih mreža kao što su Referentna grupa, Sigurna mreža Rekom, Helsinški parlament, ORC, TACSO BiH, Ženska mreža BiH, Mreža Sporazum plus, IRCT, EUGP, RG-Tuzla, dio mreže Matra-Taldi, CNFF na nivou BiH (7 dnevnih centara za djecu), neformalna mreža za širenje edukacije iz AVP-a-kreativno upravljanje sa konfliktom sa MCC-Sarajevo, Pons-Bijeljina, CCI, CPCD i drugih.

4. SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE

4.1. Mapiranje sistema dječije zaštite

Sistem dječije zaštite u BiH uključuje više sektora djelovanja društva u cilju zaštite djeteta u BiH: socijalni, obrazovni, zdravstveni, pravosuđe i policija, kao i nevladin i privatni sektor, mediji i porodica. Institucije i organizacije aktivne u sistemu dječije zaštite, u skladu sa relevantnim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Državni/ entitetski nivo

Sistem dječije zaštite na državnom nivou uključuju djelovanje relevantnih državnih institucija, zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Ujedno, radom državnih institucija i ministarstva omogućena je priprema, donošenje zakona i drugih dokumenata koja se tiču unapređenja ostvarivanja dječijih prava kao što su: „Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom (2007-2010)“¹, „Strategija protiv maloljetničkog prestupništva u BiH“¹, „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“¹, „Okvirni protokol djelovanja

¹ U maju 2008. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo dokument „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“ u kojem su, između ostalog, definisani ciljevi i mjere za prevazilaženje stanja u oblasti invalidnosti u BiH. Politika u oblasti invalidnosti je nastala kao proizvod međudržavne saradnje Bosne i Hercegovine i Republike Finske. U procesima podrške Finske Bosni i Hercegovini u socijalnim reformama od 1999. godine ulogu izvršne agencije, agencije za implementaciju i za tehničku asistenciju je imao Nezavisni biro za humanitarna pitanja (IBHI).

u slučajevima zlostavljanja djece² i dr. Ova ministarstva saraduju sa lokalnim i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava i sloboda, vrše monitoring i pripremaju izvještaje o implementaciji međunarodnih konvencija koje je ratificirala Bosna i Hercegovina. U pitanju su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo pravde. U okviru ovih ministarstava djeluju i posebna tijela kao što su: Vijeće za djecu BiH³, Državne grupe i podgrupa za sprečavanje trgovine djecom i dr. (za više informacija vidjeti Aneks 6).

Vlada Federacije BiH vrši provođenje politike i izvršavanje zakona federalne vlasti kroz rad nadležnih ministarstva iste čime doprinosi uređivanju dječije zaštite na nivou Federacije BiH.

Ministarstvo za rad i socijalnu politiku FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, kao i penzijskog i invalidskog osiguranja. Rad Ministarstva je regulisan Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“ broj 8/95,3/96,9/96 i 48/99).⁴ Poslovi se odnose na: politiku rada i zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. U okviru ministarstva, između ostalih, djeluje i Sektor za socijalnu zaštitu, zaštitu porodica i djece, kao i inspekcijaska služba koja vrši nadzor nad radom institucija i službi za socijalnu zaštitu.

Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoja, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, razvoj i koordiniranje naučno istraživačkog rad u ovoj oblasti i druge poslove utvrđene zakonom. Ministarstvo djeluje u okviru rada sektora za visoko obrazovanje, nauku, sektor za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Inspektorat, služba za ekonomsko-finansijske i opšte poslove. Ministarstvo je osiguralo sredstva za nabavku knjiga za učenike od I-IV razreda, te socijalno ugrožene učenike od V-VIII razreda osnovnih škola na području FBiH.

Ministarstvo kulture i sporta FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučnoistraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.

Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH djeluje u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima FBiH („Sl. novine FBiH“, br.: 49/05), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o policijskim službenicima FBiH („Sl. novine FBiH“, broj: 27/05, 70/08) i drugim relevantnim zakonima kao i podzakonskim propisima donesenim na osnovu spomenutih zakona. Poslovi ovog ministarstva su između ostalog usmjereni na sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma,

² U izradi protokola su učestvovali sljedeće institucije: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH, Ministarstvo zdravstva FBiH, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, Ministarstvo unutrašnjih poslova /Policija FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova / Policija RS, Ministarstvo pravde FBiH, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Udruženje sudskih vještaka FBiH, Udruženje sudskih vještaka RS, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Ombudsman FBiH i Ombudsman RS. Ovaj okvirni protokol je realizovan uz podršku i pomoć Ureda ombudsmena Katalonije i Katalonske agencije za poticanje razvoja.

³ Vijeće za djecu BiH je uspostavljeno krajem 2002. godine, s ciljem da prati implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za period 2002-2010 godine. Od svog osnivanja, Vijeće za djecu je djelovalo u pravcu omogućavanja bliskog monitoringa dječijih prava širom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevazišli izazovi s kojima se suočavaju djeca širom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne saradnike pronašlo u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama. Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument „Revidirani Akcioni plan za djecu BiH 2001-2010“;

⁴ www.fbihvlada.gov.ba

neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, kao i na zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova.

Ministarstvo pravde FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruženja građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.

Kantonalni nivo

Vlada Tuzlanskog kantona nosioci je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona.

Vlada Kantona donosi poslovnik o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja.

Vlada Kantona ima četverogodišnji mandat. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 17/2000), kojim su utvrđene i nadležnosti Ministarstva da vrši upravne i druge stručne poslove, koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustanovama i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica, u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspeksijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: Obezbjediavanje primjena najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, Predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje, Srednje, više i visoko obrazovanje, Donošenje nastavnih planova i programa predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja,

Donošenje pedagoških standarda i normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje; Vođenje registra odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog odgoja, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja; Praćenje i poboljšane učeničkog i studentskog standarda; Vođenje registra ustanova kulture i drugih pravnih i fizičkih lica, koja obavljaju djelatnosti iz oblasti kulture; Pripremanje nacrta zakona i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; Rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti ministarstva;

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Prema Zakonu o unutrašnjim poslovima TK poslovi iz nadležnosti Kantona su: zaštita života i imovine, kao i drugih prava i sloboda utvrđenih ustavima u BiH; sprečavanje, otkrivanje i istraga krivičnih djela i prekršaja, na području Kantona, u skladu sa zakonom; poslovi i zadaci koji se odnose na održavanje javnog reda i mira; poslovi i zadaci koji se odnose na održavanje javnih skupova; osiguranje posebno određenih ličnosti i objekata na području Kantona, u skladu sa zakonom; kriminalističko tehnička vještačenja; poslovi sigurnosti, kontrole i regulisanja saobraćaja na putevima Kantona, te druge poslove sigurnosti u oblasti saobraćaja, utvrđeni posebnim zakonom i podzakonskim aktima; kontrola i nadzor provedbe propisa o osposobljavanju kandidata za vozače i polaganje vozačkog ispita, u skladu sa odredbama Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 6/06, 75/06, 44/07 i 84/09), saradnja sa drugim ministarstvima unutrašnjih poslova i drugim organima u BiH u okviru nadležnosti Ministarstva; poslovi izdavanja odobrenja za nabavljanje, držanje i nošenje oružja i

municije, vođenja propisanih evidencija, te kontrola istih; pružanje pomoći organima uprave i pravnim licima koja vrše javna ovlaštenja u skladu sa zakonom; drugi poslovi i zadaci policije koje Ministarstvu povjere tužilaštva u BiH; poslovi izdavanja, poništavanja i zamjene ličnih karata i jedinstvenog matičnog broja građana i vođenja evidencija; poslovi izdavanja, poništavanja i zamjene putnih isprava; registracija motornih vozila; poslovi izdavanja vozačkih i saobraćajnih isprava; poslovi prijavljivanja, odjavljivanja i vođenja evidencije o prebivalištu i boravištu građana; ažuriranje i čuvanje duplikata matičnih knjiga i nadzor nad vođenjem matičnih knjiga; promjena ličnog imena, naknadni upisi i ispravke podataka u matičnim knjigama; poslovi koji se odnose na sticanje državljanstva Federacije i promjene entitetskog državljanstva; poslovi koji se odnose na zaštitu od požara i tehnoloških eksploziva; poslovi koji se odnose na oblast proizvodnje, prometa i skladištenja eksplozivnih, zapaljivih i ostalih opasnih materija, koji su u nadležnosti Kantona; poslovi koji se odnose na rad agencija za zaštitu ljudi i imovine; inspekcijski nadzor u oblastima iz svoje nadležnosti; obavljanje drugih poslova i zadataka koje Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo), iz svoje nadležnosti, povjeri Ministarstvu; drugi poslovi i zadaci stavljani u nadležnost Ministarstva u skladu sa ovim i drugim zakonima.

Ministarstvo pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenim međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, praćenje i pružavanje stanja i pojava u sudovima, tužilaštvima i sudovima za prekršaje u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera, praćenje organizacije rada, kadrovska pitanja i uslove za rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, kao i kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, te davanje mišljenja i prijedloga o tim pitanjima, sprovođenje postupka koji prethodi izboru i imenovanju sudija, tužilaca, zamjenika tužilaca i sudija za prekršaje, praćenje rada sudske uprave i uprave u sudovima za prekršaje, te preduzimanje odgovarajućih mjera za unapređivanje rada te uprave, praćenje rada kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, praćenje primjene propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka kantonalnih i federalnih sudova, ispitivanje osnovanosti predstavljenosti i pritužbi na rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, zbog nepostupanja, odugovlačenja postupka ili drugih razloga, izvršenje kazne zatvora, izrečene na osnovu kantonalnog zakona, u posebnom odjeljenju Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa u Tuzli, utvrđivanje orijentacionih mjerila o potrebnom broju sudija i ostalih radnika u sudovima i sudovima za prekršaje i osnove i mjerila za unutrašnju organizaciju u tužilaštvima, propisivanje načina unutrašnjeg poslovanja sudova i sudova za prekršaje, sprovođenje postupka koji prethodi postavljenju i predlaganju stalnih sudskih vještaka i stalnih sudskih tumača, organizovanje i način rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, provođenje kantonalnih propisa o upravnom postupku i kancelarijskom poslovanju organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, preduzimanje i predlaganje odgovarajućih mjera za unapređivanje, racionalizaciju i efikasan rad tih organa i ustanova, praćenje primjene propisa o općem i posebnim upravnim postupcima, kancelarijskom poslovanju, radnim odnosima službenika i namještenika u kantonalnim organima uprave i upravnim ustanovama, te sačinjavanje odgovarajućih analiza, informacija i izvještaja u vezi s tim, praćenje primjene propisa u oblasti lokalne samouprave, vršenje potrebnih izmjena i dopuna tih propisa i sprovođenje drugih potrebnih aktivnosti u cilju dosljedne primjene odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona, registraciju udruženja građana čije je područje djelovanja u okviru područja Kantona, pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva, inspekcijski nadzor u svim oblastima iz nadležnosti Ministarstva, vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom, kao i poslova koji ne spadaju u nadležnost drugog organa uprave Kantona.

Pedagoški zavod vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: Utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; Stručno-pedagoški nadzor nad organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova; Organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog informacionog sistema na području Kantona; Izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Praćenje, analiziranje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; Organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; Organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; Rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; Druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Disciplinski centar za maloljetnike TK

Osnovna djelatnost je:

- a) izvršavanje odgojne mjere – disciplinske mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike, izrečene maloljetnom učiniocu krivičnog djela, na način propisan zakonom kojim se reguliše izricanje i izvršenje ove disciplinske mjere i to:
 - na određeni broj sati tokom dana praznika, ali najviše četiri uzatopna dana praznika,
 - na određeni broj sati tokom dana, ali najduže u trajanju od jednog mjeseca,
 - na neprekidni boravak tokom određenog broja dana, ali ne duže od dvadeset dana.
- b) stručni dijagnostičko – opservacioni tretman maloljetnika sa izraženim poremećajima u ponašanju, u cilju otkrivanja i procjene uzroka i intenziteta poremećaja koji su doveli do toga, kao i poduzimanje adekvatnog tretmana za suzbijanje takvog ponašanja.

Ima tri osnovna odjeljenja:

1. Odjeljenje za izvršenje disciplinskih mjera

U Odjeljenju za izvršenje disciplinskih mjera izvršava se disciplinska mjera prema maloljetniku, koju je izrekao nadležni sud, uz primjenu socio-pedagoških i psiholoških metoda koje su usmjerene na promjenu ponašanja i resocijalizaciju maloljetnika.

U Odjeljenju za izvršenje disciplinskih mjera vrši se prihvata, smještaj i odgojno-edukativni rad u cilju resocijalizacije i korekcije nepoželjnih osobina ličnosti i navika u ponašanju maloljetnika.

Odgojno-edukativnu, socijalno-zaštitnu, zdravstvenu i kulturnu funkciju u radu sa maloljetnicima Odjeljenje za izvršenje disciplinskih mjera će obezbjediti i obavljati kroz tri faze:

- faza prijema maloljetnika u Disciplinski centar,
- faza tretmana i praćenja maloljetnika za vrijeme boravka u Disciplinskom centru i
- faza otpusta i odlaska maloljetnika iz Disciplinskog centra.

Odjeljenje za izvršenje disciplinskih mjera svoje poslove i zadatke izvršava u skladu sa godišnjim Programom rada Disciplinskog centra.

2. Odjeljenje za dijagnostiku i opservaciju

U Odjeljenju za dijagnostiku i opservaciju vrši se utvrđivanje i procjena etiologije i intenziteta poremećaja u ponašanju kod maloljetnika koji su upućeni na dijagnostičku obradu, s ciljem određivanja daljeg adekvatnog tretmana, kao i kod maloljetnika koji su zatečeni u skitnji.

Uposlenici u Odjeljenju za dijagnostiku i opservaciju su zaduženi za rad i funkcionisanje prihvatne stanice i sudjeluju u radu mobilnih stručnih timova po općinama na području Tuzlanskog kantona.

Prijem maloljetnika na dijagnostiku i opservaciju u Disciplinski centar se vrši na prijedlog nadležnih organa, odgojno-obrazovnih ustanova i ustanova socijalne zaštite.

Odluku o prijemu maloljetnika na dijagnostiku i opservaciju u Disciplinski centar donosi Direktor, na prijedlog stručnog tima, u skladu sa odredbama zakona, podzakonskih propisa i općih akata Disciplinskog centra.

Odgojno-edukativnu, socijalno-zaštitnu, zdravstvenu i kulturnu funkciju u radu sa maloljetnicima Odjeljenje za dijagnostiku i opservaciju će obezbjediti i obavljati kroz tri faze:

- faza prijema maloljetnika u Disciplinski centar,
- faza tretmana i praćenja maloljetnika za vrijeme boravka u Disciplinskom centru i
- faza otpusta i odlaska maloljetnika iz Disciplinskog centra.

3. Odjeljenje za opće poslove

Odjeljenje za opće poslove obavlja pravne, računovodstveno-materijalne, administrativno-tehničke i druge opće poslove koji su u funkciji stvaranja pretpostavki za zakonit, efikasan i uspješan rad Disciplinskog centra.

Nadzor nad zakonitošću rada Disciplinskog centra u izvršavanju odgojne mjere – disciplinske mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike, izrečene maloljetnom učinitelju krivičnog djela, vrši Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, dok nadzor nad obavljanjem ostalih djelatnosti za koje je osnovan Disciplinski centar vrši Ministarstvo za rad i socijalnu politiku Tuzlanskog kantona.

Disciplinski centar, sam ili u saradnji sa drugim relevantnim institucijama i udruženjima, priprema i realizuje projekte, programe i poduzima druge aktivnosti, u cilju prevencije i smanjenja maloljetničkog prestupništva na području Tuzlanskog kantona.

Općinski nivo

Služba za razvoj, poduzetništvo i društvene djelatnosti, kojom rukovodi pomoćnik načelnika, obavlja upravne i stručne poslove utvrđene članom 12. Odluke o organizaciji općinske uprave. Ova služba prati stanje i provodi utvrđenu politiku, izvršava i obezbjeđuje izvršavanje zakona, drugih propisa i općih akata u oblasti razvoja i poduzetništva, poljoprivrede, vodoprivrede, kao i brige o djeci, obrazovanja, odgoja, rada i zapošljavanja, socijalne zaštite, kulturi, fizičke kulture, sporta i lokalnog informiranja, i ostalih djelatnosti iz okvira svoje nadležnosti utvrđene Zakonom; izrađuje nacрте propisa i drugih općih akata iz oblasti za koju je nadležna; rješava u upravnim stvarima iz okvira svoje nadležnosti, vodi propisanu službenu evidenciju i izdaje uvjerenja o činjenicama na osnovu tih evidencija; vrši nadzor nad radom javnih ustanova, javnih i drugih preduzeća, čiji je osnivač ili suosnivač Općina u skladu sa Zakonom i o navedenom izvještava Općinskog načelnika i Općinsko vijeće, ukoliko Zakonom ili propisom Općinskog vijeća taj nadzor nije povjeren drugom organu; izrađuje, koordinira u vezi s izradom i objedinjava izrađene kratkoročne, srednjoročne i dugoročne programe i planove obnove i razvoja u svim oblastima od interesa za općinu Tuzla; promovira programe i projekte obnove i razvoja, te programe i projekte s ciljem stvaranja uslova za podsticanje razvoja poduzetništva i poljoprivrede, te u saradnji sa nadležnim općinskim službama i organima stara o obezbjeđivanju sredstava za njihovu realizaciju animiranjem potencijalnih investitora i na drugi način; upravlja i gazduje poslovnim prostorima u vlasništvu Općine, te obavlja poslove vezane za izdavanje pod zakup općinskih poslovnih prostora; vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na ostvarivanje prava na proširene oblike jednokratne socijalne pomoći, dodjelu stipendija učenicima i studentima, realizaciju projekata i dodjelu namjenskih sredstava u oblasti kulture, sporta, obrazovanja, zaštite kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa, pomoći nevladinom sektoru i druge oblasti društvenih djelatnosti; prati stanje, predlaže mjere i provodi utvrđenu politiku u oblasti predškolskog obrazovanja, unapređenja mreže, upravljanja i finansiranja javnih ustanova predškolskog obrazovanja; obavlja poslove u vezi s ocjenjivanjem rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osiguranja finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; obavlja druge poslove u okviru Zakonom i drugim propisima utvrđenog djelokruga rada.

5. Identifikovani problemi

1. Nedovoljna prevencija maloljetničkog prestupništva
 - a. Nedosljedna primjena zakonskih propisa
 - b. Slaba umreženost subjekata koji se bave djecom
 - c. Ne postoji baza podataka
 - d. Nedovoljna iskorištenost postojeće infrastrukture
 - e. Nedovoljno organizovano slobodno vrijeme mladih
 - f. Nedovoljna svjesnost zajednice o potrebi organizovanja slobodnog vremena
 - g. Nedovoljna educiranost roditelja
 - h. Nedovoljna educiranost profesionalaca koji se bave djecom
 - i. Ne postoje programi prevencije na lokalnom nivou
 - j. Nedovoljan terapijski rad u zajednici
2. Alternativne mjere se nedovoljno primjenjuju
 - a. Postupak izricanja vaspitnih preporuka je predug
 - b. Nejasne procedure/nema pravila za primjenu alternativnih mjera
 - c. Nepostojanje infrastrukture
 - d. Nedovoljno kadra i prostora za rad
 - e. Nedovoljni kapaciteti centara za socijalni rad
 - f. Nepostoje institucije za primjenu određenih alternativnih mjera
 - g. Nedovoljna educiranost iz oblasti medijacije
 - h. Ne postoje priručnici za primjenu alternativnih mjera
 - i. Nema standardizovanog programa obuke profesionalaca
 - j. Nedovoljno senzibilizirana javnost

Iz ovih identifikovanih problema proistekli su slijedeći ciljevi i podciljevi na osnovu kojih je kreiran akcioni plan:

1. Kreiranje uslova za efikasniju primjenu alternativnih mjera
 - 1.1 Unaprijediti normativne okvire neophodne za izricanje odgojnih preporuka
 - 1.2 Unaprijediti infrastrukturu i stvoriti uslove za primjenu alternativnih mjera
 - 1.3 Unaprijediti znanje i vještine profesionalaca koji rade na izricanju i primjeni alternativnih mjera
 - 1.4 Senzibilizirati javnost o značaju primjene alternativnih mjera
2. Razviti sistemsku prevenciju maloljetničkog prestupništva u općini Tuzla
 - 2.1. Uspostaviti kvalitetniju komunikaciju i saradnju svih subjekata relevantnih za maloljetničko prestupništvo
 - 2.2. Stvoriti uslove u lokalnoj zajednici za kvalitetnije korištenje slobodnog vremena djece i mladih

- 2.3. Ojačavanje postojećih resursa za terapijski rad
- 2.4. Osvještavanje lokalne zajednice o potrebi organizacije slobodnog vremena
- 2.5. Unapređenje znanja i vještina profesionalaca koji provode mjere prevencije maloljetničkog prestupništva

6. PREPORUKE

Opšte preporuke

1. Na svim nivoima vlasti u budžet uvesti poziciju za finansiranje prevencije maloljetničkog prestupništva
2. Preispitati kriterije kojima se roditeljima oduzima roditeljsko pravo (Izmjena Porodičnog zakona FBiH)
3. Izmjeniti pravilnike o unutrašnjoj organizaciji sudstva, tužilaštva kako bi se olakšao rad sa djecom, a i uposlio stručni kadar, a samim tim i stvorili uslovi za implementaciju Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku F BiH
4. Promijeniti pedagoške standarde (smanjenje broja učenika u odjeljenjima i smanjiti normu nastavnika kako bi se mogli više baviti odgojem djece a ne samo obrazovanjem)
5. U okviru akcionih planova prevencije maloljetničkog prestupništva, pri njihovom kreiranju, obavezno definisati i sankcije za neprovođenje njihovih aktivnosti.
6. Uvesti sankciju za roditelje djece koja su počinila krivično djelo, a imaju ispod 14 godina
7. Kreirati planove prevencije maloljetničkog prestupništva na lokalnim nivoima.
8. Promovisati korist bračnog savjetovanja i savjetovanja prije zasnivanja braka i porodice u centrima za mentalno zdravlje ili centrima za socijalni rad.
9. Uvesti u svim razredima osnovnih i srednjih škola profesionalne razredne starješine odgovarajuće struke (pedagozi, psiholozi, ...) koji će između ostalog voditi aktivnosti odgoja i prevencije maloljetničkog prestupništva.
10. Preporučuje se da se ovakvi akcioni planovi donesu (usvoje) na kantonalnom i federalnom nivou, a radi nadležnosti tih nivoa vlasti vezano za problematiku prevencije maloljetničkog prestupništva.

Specifične preporuke

1. Potrebno je da nadležna ministarstva u Tuzlanskom kantonu obezbijede materijalne uslove za organizovanje slobodnog vremena djece i mladih
2. Obezbjeđivanje neophodne infrastrukture institucijama koje rade sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom (policijske stanice, centri za socijalni rad, centri za mentalno zdravlje, disciplinski centri za maloljetnike, sudovi i tužilaštva)
3. Obavezno zapošljavanje stručnih kadrova i formiranje stručnih timova u školama (socijalni pedagog, socijalni radnik i psiholog)
4. Kadrovsko jačanje (osposobljavanje, zapošljavanje i edukacija kadrova) u svim institucijama koje se bave djecom u sukobu sa zakonom
5. Otvoriti dnevne centre u kojima bi djeca i mladi imali mogućnost kvalitetnog i organizovanog provođenja slobodnog vremena (korištenjem resursa kojima općina raspolaže), te aktivirati omladinske organizacije da pokrenu slične programe
6. Obezbijediti uslove da se svi kapaciteti namijenjeni mladima (Dom mladih Općine Tuzla, Kuća plamena mira i drugi) aktivnije uključe u programe prevencije maloljetničkog prestupništva koji se provode na nivou općine
7. Kreiranje plana prevencije u školama koji bi trebao omogućiti plansku i sistematsku prevenciju

8. Educirati roditelje kako bi mogli lakše prepoznati prve znakove društveno neprihvatljivog ponašanja kod djece
9. Uvesti obavezan tretman za roditelje djece kojima je izrečena odgojna mjera
10. Poticati medije da u svoje programske šeme uvedu emisije za djecu i roditelje o temama koje su vezane za prevenciju maloljetničkog prestupništva

7. „Akcioni plan prevencije maloljetničkog prestupništva i primjene alternativnih mjera u općini Tuzla“

Aneks 4.: Okvir implementacije Akcionog plana za općinu Tuzla 2011-2016. godinu

1. STRATEŠKI CILJ: KREIRANJE USLOVA ZA EFIKASNIJU PRIMJENU ALTERNATIVNIH MJERA

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Odgovornost	Indikatori	Izvori finansiranja
1.1 Unaprijediti normativne okvire neophodne za izricanje odgojnih preporuka					
1.1.1. Donijeti na nivou lokalne zajednice smjernice za primjenu alternativnih mjera	6 mjeseci	Po usvajanju Ap	Općinska radna grupa Tuzla, pravosuđe i Centar za socijalni rad	Smjernice za primjenu alternativnih mjera su donešene i distribuirane korisnicima	Sredstva iz donacija
Inicirati izmjenu i dopunu postojećeg Pravilnika o vrednovanju i ocjenjivanju rada u pravosuđu	12 mjeseci	Po usvajanju Ap	Općinska radna grupa Ministarstvo pravde FBiH Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine	Pravilnik o vrednovanju i ocjenjivanju rada u pravosuđu izmjenjen i dopunjen i regulisano ocjenjivanje sudija i tužilaca za maloljetnike do kraja 2012 godine	Sredstva iz donacija
1.1.2. Inicirati izmjenu i dopunu Zakona o prekršajima – usklađivanje sa novim maloljetničkim pravosuđem u FBiH	18 mjeseci	Po usvajanju Ap	LRG Tuzla Biro za ljudska prava	Izrađen strateški dokument sa amandmanima na Zakon o prekršajima FBiH	Sredstva iz projekta UNICEF-a
1.1.3. Inicirati donošenje Pravilnika o primjeni alternativnih mjera	12 mjeseci	Po usvajanju Ap	Ministarstvo pravde FBiH Općinska radna grupa	Pravilnik donešen i regulisan izbor i primjena alternativnih mjera do kraja 2012 godine	Sredstva iz donacija
1.2 Unaprijediti infrastrukturu i stvoriti uslove za primjenu alternativnih mjera					
1.2.2. Opremiti prostoriju za rad sa maloljetnicima u MUP TK, sudu i	6 mjeseci	Po usvajanju Ap	Općinska radna grupa i UNICEF Ministarstvo pravde	Izdvojena sredstva za opremanje prostorija za rad sa maloljetnicima	Sredstva iz donacija (UNICEF)

tužilaštvu				Profesionalci uključeni u rad sa maloljetnicima demonstriraju kvalitetniji način rada	Sredstva iz kantona
1.2.4. Animirati organizacije za primjenu alternativne mjere rad u korist humanitarne organizacije i društvene zajednice, te raspisati javni poziv i potpisati sporazume sa institucijama i NVO	9 mjeseci	Po usvajanju Ap	Općinska radna grupa i Centar za socijalni rad	Broj i vrsta ostvarenih kontakata sa organizacijama potencijalno involviranim u izvršenje rada u korist humanitarne organizacije i društvene zajednice Urađeni kriteriji i lista institucija i NVO-a Broj potpisanih sporazuma sa institucijama i NVO- a	Nisu potrebna sredstva
1.3 Unaprijediti znanje i vještine profesionalaca koji rade na izricanju i primjeni alternativnih mjera					
1.3.1. Utvrditi prioritete u pogledu edukacije unutar svake institucije	4 mjeseca	Po usvajanju Ap	Općinska radna grupa i sve institucije zadužene za primjenu alternativnih mjera	Izrađena analiza potreba profesionalaca za edukacijom o primjeni alternativnih mjera	Budžet institucija
1.3.2. Inicirati donošenje standardiziranog i kontinuiranog programa edukacije profesionalaca	4 mjeseca	Nakon definisanja prioriteta	Općinska radna grupa i sve institucije zadužene za primjenu alternativnih mjera	Broj reakcija resornih ministarstava na upućenu inicijativu	Budžet TK
1.3.2. Prenošenje iskustava policijskog upozorenja MUP RS i BD na policijske službenike u FBiH	4 mjeseca	Po usvajanju AP	MUP TK Biro za ljudska prava	Izvršena posjeta	Sredstva Biroa za ljudska prava
1.3.3. Pokrenuti inicijativu za izradu priručnika o primjeni alternativnih mjera	9 mjeseci	Po usvajanju AP	Općinske radne grupe iz svih općina FBiH	Broj reakcija resornih ministarstava na upućenu inicijativu	Sredstva iz donacija Budžet Grada
1.3.3. Afirmacija izricanja i provođenja odgojne preporuke – rad bez naknade u korist lokalne zajednice ili humanitarne organizacije	Kontinuirano	Po usvajanju AP	Centar za socijalni rad Biro za ljudska prava	Broj održanih sastanaka	Nisu potrebna sredstva
1.3.4. Edukacija za provođenje	6 mjeseci	Po	Centar za socijalni rad	Broj educiranih predstavnika škola	Sredstva iz

odgojne mjere - redovno pohađanje škole		usvajanju AP	Biro za ljudska prava		projekta UNICEF-a
1.3.5. Identifikacija odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta za provedbu odgojne preporuke – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman	6 mjeseci	Po usvajanju AP	Centar za socijalni rad Biro za ljudska prava	Utvrđena lista savjetovališta	Nisu potrebna sredstva
1.3.6. Izrada smjernica za provedbu odgojne preporuke – uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta	6 mjeseci	Po identifikaciji iz 1.3.5.	Centar za socijalni rad Biro za ljudska prava	Izrađene smjernice za provedbu	Sredstva iz projekta UNICEF-a
1.3.7. Identifikacija zdravstvenih ustanova za provedbu odgojne preporuke – liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi	6 mjeseci	Po usvajanju AP	Centar za socijalni rad Biro za ljudska prava	Prepoznate zdravstvene ustanove	Nisu potrebna sredstva
1.4 Senzibilizirati javnost o značaju primjene alternativnih mjera					
1.4.1. Educirati novinare o međunarodnim standardima razvijenim u oblasti maloljetničkog prestupništva	8 mjeseci	Po usvajanju AP	Pravosuđe, NVO i Univerzitet u Tuzli	Profesionalni novinari demonstriraju kvalitetniji način izvještavanja o problematici maloljetničkog prestupništva i primjeni alternativni mjera	Sredstva iz donacija Mediji Općina
1.4.2. Organizovati medijsku kampanju (okrugli stolovi, tribine, izrada i distribucija promotivnog materijala)	Kontinuirano	Po usvajanju AP	LRG Mediji Grad Tuzla	Izrađen media-plan	Sredstva iz donacija Mediji Općina
1.4.4. Medijski afirmisati primjere dobre prakse u primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima u sukobu sa zakonom	Kontinuirano	Po usvajanju AP	Mediji, pravosuđe, socijalni sektor	Broj medijskih sadržaja na ovu temu Primjeri dobre prakse involvirani u media plan	Općina Tuzla i donatorska sredstva

2. Strateški cilj: Razviti sistemsku prevenciju maloljetničkog prestupništva u općini Tuzla

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Odgovornost	Indikatori	Izvori finansiranja
2.1. Uspostaviti kvalitetniju komunikaciju i saradnju svih subjekata relevantnih za MP					
2.1.1. Umrežavanjem unaprijediti komunikaciju među institucijama uključenim u proces	Kontinuirano	nakon usvajanja AP	Općinska radna grupa Nadležne institucije	Stvorena mreža institucija koje zajednički rade na prevenciji maloljetničkog prestupništva Donesen i potpisan protokol o suradnji	Nisu potrebna sredstva
2.1.2. Izrada baze podataka organizacija i osoba koje pružaju pomoć i podršku roditeljima u odgovornom roditeljstvu	12 mjeseci	nakon usvajanja AP	Općinska radna grupa	Izrađena baza podataka	Nisu potrebna sredstva
2.1.3. Izraditi i usvojiti jedinstven program prevencije maloljetničkog prestupništva U općini Tuzla	12 mjeseci	Nakon usvajanja AP	Općinska radna grupa	Usvojen Program prevencije od strane Općinskog vijeća	Sredstva iz općinskog budžeta Sredstva iz donacija
2.2. Stvoriti uslove u lokalnoj zajednici za kvalitetnije korištenje slobodnog vremena djece i mladih					
2.2.1. Evaluacija implementiranih projektnih aktivnosti i ostvarenih rezultata NVO sektora u oblasti maloljetničke delikvencije u osnovnim i srednjim školama	4 mjeseca	Nakon usvajanja AP	LRG, Grad Tuzla	Utvrđeno zadovoljstvo korisnika Broj programa po školi	Nisu potrebna sredstva
2.2.2 Izraditi plan i program edukacije stručnih radnika u školama iz međunarodnih standarda razvijenih u oblasti maloljetničkog prestupništva, nenasilne komunikacije, transformacije konflikata, medijacije i savjetodavnog rada	Školska godina	Nakon urađene evaluacije iz 2.2.1.	Pedagoški zavod	Usvojen program edukacije od strane Pedagoškog zavoda	Nisu potrebna sredstva

sa roditeljima					
2.2.3. Vršiti kontinuiranu edukaciju za nastavnike i stručno osoblje u školama o potrebi organizovanog korištenja slobodnog vremena djece u okviru vannastavnih aktivnosti	Kontinuirano	Školska 2015/16. godina	Pedagoški zavod	Broj educiranih nastavnika Broj novih vanastavnih aktivnosti uvedenih u školama	Budžet PPZ
2.2.4. U program rada sa roditeljima uvrstiti teme o značaju angažmana djece u slobodno vrijeme	2 mjeseca	Školska 2015/16. godina	Pedagoški zavod Nevladin sektor	Dopunjen program rada sa roditeljima	Nisu potrebna sredstva
2.2.5. Analizirati i definirati resurse vladinog i NVO sektora koji imaju kapacitete i uključeni su u prevenciju maloljetničkog prestupništva	2 mjeseca	Nakon usvajanja AP	Služba za društvene djelatnosti Općine Općinska radna grupa	Broj preporuka u analizi koji definišu način unapređenja kapaciteta uključenih u prevenciju maloljetničkog prestupništva	Budžet općine i kantona
2.2.6. Izraditi program rada sa djecom izvan obrazovnih institucija	2 mjeseca	Nakon definisanja resursa	Tim stručnjaka i djeca Općinska radna grupa,	Broj organizovanih vanškolskih aktivnosti na području općine Tuzla	Budžet Grad
2.2.8. Izraditi protokole o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima u svim osnovnim i srednjim školama	Kontinuirano (a za izradu je potreban 1 mjesec)	Do kraja školske godine 2011/12	Pedagoški zavod	Usvojen protokol u svim školama	Nisu potrebna sredstva
2.2.9. Osigurati dosljedniju primjenu odredbe o zabrani prodaje i točenja alkohola i duhanskih proizvoda djeci ispod 18 godina.	Kontinuirano	Po usvajanju AP	Općinska radna grupa, Inspekcije	Broj sankcionisanih lica	Nisu potrebna sredstva

2.3. Ojačavanje postojećih resursa za terapijski rad					
2.3.1. Analizirati postojeće resurse nevladinih i vladinih organizacije u lokalnoj zajednici	2 mjeseca	Nakon usvajanja AP	Općinska radna grupa i služba za društvene djelatnosti	Stvoreni preduslovi za izradu baze podataka, Urađen upitnik i napravljena analiza	Budžet općine
2.3.2. Izraditi bazu podataka institucija koje se bave terapijskim radom	4 mjeseca	Nakon analize postojećih resursa	Općinska radna grupa i služba za društvene djelatnosti	Bazu podataka koriste profesionalci koji se bave terapijskim radom	Budžet općine
2.3.3. Umrežavanjem omogućiti jedinstveno djelovanje svih subjekata u sistemu	Kontinuirano	Nakon izradene baze	Svi subjekti	Stvorena mreža institucija koje se bave problematikom maloljetničkog prestupništva	Nisu potrebna sredstva
2.3.5. Na nekoliko lokacija u općini formirati dnevne centre po ugledu na već postojeće, a koji su sastavni dio nevladinih organizacija	8 mjeseci	Nakon urađene analize	ORG i institucije zainteresovane za otvaranje dnevnog centra,	Otvoreni dnevni centri za maloljetnike na najmanje tri lokacije u općini Tuzla	Budžet općine i kantona Donatori
2.4. Osvještavanje lokalne zajednice o potrebi organizacije slobodnog vremena					
2.4.1. Promovisati dobru praksu i pozitivne primjere uspješne djece u lokalnoj zajednici	Kontinuirano	nakon usvajanja AP	Sportski klubovi, NVO, Obrazovne institucije	Broj medijskih sadržaja na ovu temu	Budžet općine
2.4.2. Organizovati medijsku kampanju (okrugli stolovi, tribine, izrada i distribucija promotivnog materijala)	Kontinuirano	Po usvajanju AP	Svi involvirani u proces	Broj medijskih sadržaja na ovu temu	Sredstva iz donacija Mediji Općina
2.5. Unapređenje znanja i vještina profesionalaca koji provode mjere prevencije maloljetničkog prestupništva					
2.5.1. Organizovati stručnu podršku putem supervizije za profesionalce u svim institucijama koji rade sa djecom i maloljetnicima	Kontinuirano	Nakon usvajanja AP	Službe koje rade sa djecom i maloljetnicima, ministarstvo za rad i socijalnu politiku, ministarstvo	Uspostavljena kontinuirana supervizija profesionalaca u ovoj oblasti Imenovani supervizori na nivou TK	Budžet kantona

			obrazovanja		
2.5.3. Organizirati edukaciju (seminari, radionice, i sl.) za stručnjake koji rade na prevenciji maloljetničkog prestupništva	kontinuirano	Nakon urađene analize	Općinska radna grupa i nadležne institucije	Broj seminara i radionica, broj profesionalaca koji su stekli nova znanja i vještine.	Budžet Općine donatori
2.6. Razvoj modela sekundarne prevencije					
2.6.1. Izrada i testiranje modela sekundarne prevencije maloljetničkog prestupništva u Gradu Tuzla	24 mjeseca	Po usvajanju AP	LRG	Izrađen, proveden i evaluiran model sekundarne prevencije maloljetničkog prestupništva	Sredstva iz projekta UNICEF-a
2.7. Unaprijeđenje postpenalnog tretmana maloljetnika					
2.7.1. Analiza potreba i resursa za provedbu postpenalnog tretmana maloljetnika	18 mjeseca	Po usvajanju AP	LRG	Prepoznate potrebe i resursi za provedbu postpenalnog tretmana	Sredstva iz projekta UNICEF-a
2.7.2. Iniciranje pilot projekta aktivnosti za provedbu postpenalnog tretmana maloljetnika	6 mjeseci	Po izradi analize iz 2.7.1.	Federalni zavod za zapošljavanje Fondacija tuzlanske zajednice Biro za ljudska prava	Iniciran barem jedan pilot projekat postpenalnog tretmana	Sredstva FZZ i FTZ

3. Uspostaviti praćenje i koordinaciju svih aktivnosti u okviru akcionog plana

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Odgovornost	Indikatori	Izvori finansiranja
3.1. Formirati tim za praćenje i koordinaciju	1 mesec	Po usvajanju Ap	Općinski načelnik	Formiran tim za praćenje i koordinaciju Akcionog plana	Budžet Općine Tuzla i donatorska sredstva
3.2. Napraviti poslovnik o radu koji će specificirati dinamiku sastanaka, imenovati administratora, utvrditi metodologiju prikupljanja podataka, procedure u slučaju da se aktivnosti u akcionom planu ne odvijaju planiranim redoslijedom	1 mjesec	Nakon formiranja tima na prvom sastanku	Tim za praćenje i koordinaciju	Donešen pravilnik kojim su utvrđene obaveze i odgovornosti tima, a naročito: <ul style="list-style-type: none"> – Utvrđena dinamika sastajanja tima – Imenovan administrator i njegova uloga, – Utvrđena metodologija rada i prikupljanja podataka, – Utvrđena procedura u slučaju da se aktivnosti u akcionom planu ne odvijaju planiranim redoslijedom 	Budžet Općine Tuzla (sredstva za organizaciju sastanaka i naknada za članove)
3.3. Izvještavati Općinsko vijeće Tuzla i načelnika o rezultatima akcijskog plana	Svaki 6 mjeseci ili godinu dana	Nakon utvrđenog pravilnika i uspostavljene metodologije	Tim za praćenje i koordinaciju	Broj sjednica OV na kojima se raspravljalo o problematici maloljetničkog prestupništva na području općine Tuzla	Budžet Općine Tuzla
3.4. Revidirati i evaluirati akcioni plan	3 mjeseca	Nakon isteka AP	Tim za praćenje i koordinaciju	Urađena evaluacija i revidiran AP te izdefinisane aktivnosti za narednih godinu dana	Općinski budžet
3.5. Povezivanje implementacije akcionog plana sa dodjelom budžetskih sredstava	12 mjeseci	Po usvajanju AP	Grad Tuzla	Aktivnosti iz akcionog plana podržane kao kriterij za planiranje i dodjelu budžetskih sredstava	Ne trebaju sredstva

